

ЧАСОПИСЬ
для
руських родин.
Виходить щодня
крім днів по
неділех і святах.

БУКОВИНА

Редакция і адміністрація в Чернівцях ул. Петровича ч. 2.
Передплата
10 зр.

Четвертий шульок — тринадцятий сніп, шість днів панщини!

(Аграрний страйк в Угорщині)

Угорські (венгерські) мужики були перші, що зробили страйк. Зачало ся се ще торік в повіті Альфельд. В тім повіті належать майже всі лани до панів, а мужики мають так мало землі, що з неї ніяк вижити не можуть. На хліб свій мусять люди заробляти на панських ланах. Пани та їх посесори платили робітникам дуже мало, тож не диво, що нарід терпів страшну нужду. Прийшли до Альфельд соціялісти і людей збунтували, щоби не йшли на роботу. Люди збирались, радили, радили, і вважали домагати ся більшої платні. Се добре було, що они домагали ся справедливійшої надгороди за свою працю; не добре було лиш те, що они взяли ся до бійки. Коли пани не хотіли більше платити, то ті робітники нападали на двори і хотіли силою добити ся свого. Як пани спровадили собі робітників з дальших сторін, то страйкуючі робітники заступали їм дорогу і не пускали на роботу. Очевидно, що шандарі хотіли зробити лад і деяких головних проводирів страйку позамикали до арешту. Тоді люди стали відбивати своїх товаришів. Кінець з того був такий, що жандарми не одного застрілили, не один до тепер ще сидить в криміналі за те, що робив бунт, а люди не добились більшої платні і долі своєї не поправили.

Сего року взяли ся робітники на ліпший спосіб. Сего року не лиш в повіті

Альфельд страйкують люди. До страйку прилучило ся кільканадцять повітів, і через те панам ще тяжше дістати робітника. Пан не може спровадити собі людей з другого повіта бо і там страйкують. Як який пан не хоче пристати на се, що жадають его робітники, мусять спроваджувати собі людей з дуже далеких сторін, що его коштує ще більше, як се, що жадають страйкуючі. Навіть і правительство угорске (регірунок) прийшло панам на поміч, і вишукє і збирає в далеких сторонах робітників та перевозить їх до тих панів, де робітники не хочуть робити. Як би ще було мало, обіцяло міністерство післати панам військо на роботу, а навіть і арештантів.

По селах стоять жандарми і військо, та не дають людям змовляти ся. Як лиш люди зійдуть ся де на нараду, то їх сейчас розганяють. В кількох місцях трафило ся таке, що люди не хотіли розійти ся, то їх кололи багнетами і стріляли, так, що не один погіб на місци а другі лежать в шпиталях і там дожидають свого кінця.

В деяких селах ті робітники що змовили ся не робити (страйкувати), хотіли зразу не впустити чужих робітників на поле і відганяли їх від роботи. Жандарми і військо знов стануло проти „бунтаторів“ а в обороні тих чужих робітників, і знов не один зі страйкуючих лишив ся на пляцу покалічений, або й цілком розпращав ся з житєм.

Але ні жандарми, ні військо, ні чужі робітники з далеких сторін панам не багато помогли. Де робітники тримали ся спокійно, не могли їм нічо вдіяти ні жандарми, ні військо; а силувати до роботи не

можна нікого. Чужих робітників було ще за мало, щоби ними мож було покінчити жнива. Міністерство вирахувало, що пани потребують більше як стовісімдесять і один тисяч робітників, а до роботи ставало лиш стовісімдесять і сім тисяч. Бракувало чотирнадцять тисяч і пів сотки. До того ще всі робітники, котрих спровадили з далеких сторін, не уміють так добре робити, та роблять дуже поволі.

Коли страйкуючі тримали ся купи і не вступали ся, зміркували деякі пани, що нема иньшої ради, як вволити робітникам їх волю, а ні, то пропадуть жнива. До тепер не один пан помирился вже з робітниками.

В повіті Бач-Мадараш працювало у кількох панів 300 робітників. Они діставали тринадцятий сніп і кожний з них мусять ще робити 80 днів за дурно — так як за панщини — і мусяли робити 17 годин на день. Тепер они зробили страйк і пани мусяли згодити ся на їх жадања. Тепер дістануть они шестий сніп, 80 днів панщини не будуть більше робити, і не будуть більше робити, як 12 годин на день, то є о 5 годин менше, як перед тим. Ті робітники, що роблять за гроші, діставали перед страйком 50 кр. а найбільше 70 кр. за день роботи, тепер дістануть півтора зр. (півтора лева).

Як обрахуємо, що тих 300 робітників зискали через страйк, покаже ся, що они дістануть о три тисячі гульденів більше як до тепер, будуть о п'ять годин денно менше працювати і не будуть вже робити кожний по 80 днів панщини. З кукуру-

Буковинська Русь.

Культурно історичний образок.

Написав

др. Ст. Смалъ-Стоцький.

(Далше.)

До причин, задля котрих народне шкільництво на Буковині так довго не могло підняти ся, треба ще залічити недостаток учителів і дуже низьке їх образованє. Учителство буковинське складало ся з найріжніших елементів. Образованє его не походило із добре уряджених семінарій учительських, бо таких тоді не було: учителі були понайбільше самоуки, що покінчили або і некінчили трикласові тривіальні школи, котрі відтак ставали помічниками учителів і далі помагали собі, як могли. Кандидатів учительських приспособляли собі самі учителі, котрим за їх труд було обіцяне вивисненє на учителя окружного або прийняте до школи вклерикальної (Янович, Кантемир). Так сказано пр. в розпор. з дня 3-го червня 1791-го р. „In Gemässheit einer hohen Gubernial-Verordnung vom 5. Februar d. J. Z. 2412 wird jeder Lehrer befehligt, einen seiner Lehrlinge, sowohl in den Gegenständen als in den Lehrvortheilen so auszubilden, dass derselbe seiner Zeit dessen Stellvertreter

werden könne“.¹⁾ Що йно 1811-го р. вишло розпорядженє, щоби кандидати учительські робили в окружній школі іспит із предметів всіх трох класів тривіальної школи і аж по таким іспиті діставали при більшій школі місце помічника, а відтак вже могли стати і учителями при головній або тривіальній школі. З того бачимо, що у тодішних учителів не дуже багато було знаня і відомостей.

Новий поступ видко що йно 1838-го р. в котрім було постановлено, що при взірцевих головних школах має бути отворений 6-місячний курс педагогічний для учителів головних.²⁾ Р. 1848 заведено сходини учителів — Schul-Lehrer-Versammlungen, щоби учителі мали спосібність досьвіди своєї що до методи научуваня посполу обговорити і їх потім вихиснувати. З тим роком (1848) звязанє ще: розпорядженє, що четверту класу школи головної відділено і зроблено з неї низшу школу реальну. Далі і вимоги до прийнята на препаранду стали більші і сам курс розтягнуто на оден рік.³⁾ Р. 1848-го заведено также Präparandencurs für gr. nicht unirte, а 1853 реорганізовано той курс а также і röm. kath. Prägandie für Lehrer в Чернівцях, котра зістала заперта 1866-го р. Православну препаранду замкнено аж 1871-го р., бо тоді засновано

¹⁾ Lagler: Die Volksschule in Ketzman. 1880 стр. 14.

²⁾ Тамже 21.

³⁾ Тамже 36.

теперішну учительську семінарию. Учителських сил на Буковині є тепер 710, з того 608 таких, що мають кваліфікацію.

Так помаду збирали ся і образували ся сили краю, щоби класти підвалини до осягненя найвисших цілей людскости — культури і цивілізації. На тім самім, як дуже звільна повегає і образує ся веретва учителів на Буковині, можемо бачити, як звільна взагалі двигає ся і постунає нарід в культурі.

VI. Наука в школах народних.

(Завданє школи після politische Schulverfassung — Віроісповідний характер школи, — „Рускі“ книжки. — „Земский язык.“ — „Moskowitzsche Privatlehrer“.)

Тодішні приписи для шкіл народних, т. зв. politische Schulverfassung, ставляли для шкіл народних таку задачу: „подавати має їх учеників лишє такі понятя, які не перешкаждали б їм в їх роботі, і обмежили цілу їх систему мисленя на виповненє моральних їх обовязків, як також домових і громадських повинностей.“ Із тих приписів можемо вже осудити, що могла подавати ученикам тодішня школа. Ціла її увага була звернена на релігійно-уморальняючий бік; друга не менше важна її задача була: як найбільше плекати і ширити німецьку мову. Народні мови дуже мало або зовсім таки не уважали ся.

дзою ще робітники не погодили ся. Робітники хочуть дістати другий шульок, а пани дають лиш третій. Третій шульок дають вже деякі пани угорські (венгерські), а буковинський мужик робить ще за четвертий.

Робітники в пештеньському повіті, також добили ся свого. Кождий робітник робив до тепер 9 днів панщини. Тепер скасували ту панщину. За звезене збіжа до панської стодоли платили пани по одному крайцарови від снопа; тепер дістануть робітники по три крайцари від снопа! Лабуз, мусіли робітники звозити до тепер безплатно і власними возами, тепер звозять возами панськими. Робітники зискали тільки, що їх зарібок є тепер три рази більший, як був перед страйком!

В громаді Тапфо-Бічке, робітники також зажадали від пана, щоби підвишив їм платню, щоби день праці скоротив на 12 годин, та щоби скасував кілька днів безплатної панщини. Пан не хотів на се пристати. Коли робітники застрайкували, пан спровадив собі чужих робітників. Коли ті чужі робітники прийшли в село і довідали ся, що пан їх спровадив для того, що его власні робітники страйкують, сказали, що они не підуть против своїх товаришів. Панови не хотіли робити за жадні гроші і вернули домів! Коли так славно поступили собі ті привезені робітники, мусів пан пристати на все те, що ждали его робітники.

Також в многих інших селах згодили ся пани і посесори на жаданя робітників.

До того страйку приступили угорські робітники добре змовлені і не без гроша. Між робітниками є деякі такі бідні, що як би в жнива не заробив нічо, умерби з голоду. Голод то страшний пан! Его кождий мусить слухати. Коли він дивить ся на жінку і діти, як они гинуть з голоду, тогди він не може страйкувати; сарака мусить іти до роботи хочби і за найменшу заплату. Щоби такі найбільшійші не цували спра-

ви всім робітникам і не ішли на роботу тогди, коли другі страйкують, треба дати їм їсти через цілий той час, як довго триває страйк, як довго пан не згодить ся на те, чого робітники домагають ся. Щоби в час страйку таких бідаків запомагати, зібрали ся угорські робітники в товариство (компанію) і власну касу. Таких товариств (компаній) робітничих є в трох лиш повітах аж 71. До них вписало ся сто тисяч робітників. Кождий з них платить до каси лиш 5 кр. місячно, а з того річно збирає ся шістдесят тисячів зр. (левів). Тими грішми запомагають ся робітники тогди, коли нема роботи, або коли є страйк. Не диво, що они поліпшують свою долю!

Наші мужики купи не тримають ся, лиш один перед другим забігає, щоби хоч за меншу заплату захопити роботу другому з перед носа. Не диво, що мусимо нарікати на четвертий шульок і тринадцятий сніп. Не диво, що додають нам по шість днів панщини! Але на тім ще не кінець! Як не опам'ятаємо ся, як не підемо за приміром других, тогди ще буде гірше. Зійдемо на десятий шульок і двацятий сніп. Не шість днів панщини докинуть нам, а 50 або й ще більше.

Перегляд політичний.

Німецькі опозиціоністи против чеського розпорядження язикового агітують тепер, щоби німецькі громади в Чехії і Моравії відказали ся від співділання в адміністрації держави. Тим способом хочуть по замкненню ради державної викликати нову обструкцію в машині державної адміністрації і наробити клопотів правительству. Своєю агітацією опирають на правних підставах, так як ординація громадска накладає на громади обовязок підпомагати в адміністрації публичній лиш о стілько, о скілько приписують се загальні устава. Загальні устава приписують, що громадам можуть тільки державні або краєві закони накинати такий обовязок, а тимчасом громади сновняли справи порученого круга ділання на підставі розпоряджень адміністраційних властей.

На тій підставі хочуть німецькі громади в Чехах і Моравії застановити передовсім обовязок вибирания безпосередних податків, бо до того не змушує їх жадна устава, ані державна, ані краєва. Так само хочуть скинути з себе обовязок доручування рескриптів і оречень політичних властей. Тільки судові письма громади обовязані доручувати особним патентом цісарским. В справах військових обовязані начальники громад оголосити публично день асентерунку. Більше не обовязана громада до жадних тягарів, що до бранки і покликания резерви або запасової резерви. Що до військових так є обовязаний уряд громадский разом з делегатом староства означити єї висоту і оголосити відтак листу всіх обовязаних до плачення такєп, але стягати ті такєп громада не має жадного обовязку. В справах промислових хочуть також держати ся стисло установ промислових новель що до прав і обовязків громад і занехати всі тягари, які сповняють громади на підставі розпоряджень адміністраційних властей.

Загальна відмова що до виконування порученого круга ділання має наступити дня 16-го липня. Агітація в тій цілі веде ся на широку скалю. Кожда громада на письмі має донести староству, що застановляє співділання в справах публичної адміністрації, до котрих не є зобовязана уставою, а коли би староство визвало начальника, або громаду до відвічальности, повинна заложити відклик до намістництва а дальше до міністерства внутрішних справ а нарешті може нести жалобу до адміністраційного трибуналу.

Угорщина має новий клопіт. Крім страйку робітників пільних в 12 чисто-мадярських комітатах виступає на яв і питане національне. Під кінець червня зібрали ся в Пешті делегати Румунів, Сербів і Словаків на спільну нараду, щоби застановити ся над невідрадним положенем немадярських народів в Угорщині. Поручено питання висилки нової громадної депутації до цісаря і вручення монархови пропам'ятного письма. Крім того підготовлено конгрес на осінь, котрий би мав унімнутись о федеративний перестрій Угорщини. Русини угорські відай не солідаризують ся з сею акцією.

Ірландці не прийняли, як звісно, участи в ювілейних торжествах королеви Вікторії. В парламенті они демонстративно відтягнули ся від привітної адреси на імя королеви, а посол Редмонд зробив патомість таке внесенне: Уважаємо своїм довгом представити вашій величності, що за час вашого 60 літнього панованя всі колонії Великої Англії одержали самостійні правительства і що добробит і задоволене розвинули ся

Іх лиш о стілько терпіли по школах, о скілько вони були помічні для науки німецької мови. Се сказано виразно в розпорядженнях властей шкільних. І так в куренді з дня 5-го січня 1824 стоїть: „Die Schuljugend ist zur Erlernung der polnischen oder moldauischen Sprache anzuhalten, je nachdem die Mehrzahl der Schüler polnische oder moldauische Kinder seien, da die Muttersprache als Grund zur Erlernung der deutschen Sprache anzusehen ist,“ а ще виразнійше говорить ся про се в иньшій куренді з того самого року: „Dass die Lehrer nur insoferne sich der moldauischen oder polnischen Sprache bedienen sollen, als solche zur Erklärung des Vortrages notwendig sei, damit derselbe von den Schülern verstanden werde; sonst sollen sich die Lehrer der deutschen Sprache bedienen.“ Коли ми зважимо, що були се приписи для Буковини, то зараз впаде нам в очи, що руска мова на Буковині була цілком уносліджена, про ню навіть не згадує ся. Уже єнценберг зробив такий початок, тай так діяло ся і пізнійше, коли ніби то вже і знали, що є Русини на Буковині, але задля иньших причин старали ся їх спинити в духовім розвитку. Коли для буковинських шкіль приписувало ся польську мову — від р. 1817-го навіть обовязково, то несправедливе свое поступоване з мовою рускою оправдує наведена вище куренда тим, „weil es keine in der ruthenischen Sprache abgefasste Bücher gibt, die als Lehrbücher vorgeschrieben wären.“ Тимчасом вже 1816-го р. по явив ся в Будині Буквар уложений, і то мабуть

з порученя правительства, Могильницьким, отже була книжка, але завести єї на Буковині не хотіла лат. консисторія очевидно задля знаних польонізаційних замірів; з другого боку не мала тога книжка, як і взагалі всі книжки, видавані тогди Русинами галицькими, приступу на Буковину, бо на перешкоді стояла віра, а віра в тих часах опановувала виховане, котре наскрізь було конфесійне. Доказом на се нехай послужить розпоряджене лат. консисторії з дня 27-го липня 1820-го р., в котрім упоминає учителя, уважати як найострійше на те, аби молодіж шкільна ціля приписів der politischen Schulverfassung § 6 уст. 7. пять разів до року сповідала ся, підчас служби Божої з книжок співала і т. д. Р. 1830-го було приказано остро уважати на те, аби діти католицькі не мешкали і не харчували ся в родинах некатолицьких. Р. 1839-го було приказано, аби діти що дня ходили до костела на службу Божу і т. д. Але задля конфесійного характеру тогдишнього вихованя Буковина була, таке звязана і з православним світлом Австрії а осередком православія був Карловець. Якої се ваги було для буковинських Русинів, пізнаємо зараз, скоро розглянемо ся в учебниках шкільних.

Вже повисше сказано, що наука релігій займала попри науку німецької мови перше місце. Підручники до сеї науки, т. є. катехизми, дістала Буковина на підставі рішеня Карловецкого синоду з р. 1774 і 1776; а що Карловець є осередком австрійських Сербів, то очевидно, сей ка-

техизм був словеносербским, мова в нім сербска.

Ось заголовок сего учебника: Катихисіє малыи или Сокращенное православное исповѣданіе во употребленіе славено-сербскія юности. сочинено от неунітскаго епископскаго въ Карловцѣ 1774. лѣта держаннаго синода потвержденно, и нынѣ пакъ съ соизволеніемъ архієпископа и митрополита Карловачкаго напечатанно. Въ Вѣнѣ. При Г. Стеф. от Новаковичъ В' Славенно-сербской Валахійской и восточныхъ языковъ привилег. типографіи 1793. Маю оден примірник тогго катехизма, що 1820 р. був в руках сьвященника Івана Турецкого.

Деякий поступ виявляє ся в другім виданю сего катехизму, друкованого вже в Чернівцях разом в трех мовах: в німецькій, волоскій і нашій церковній мові. Ось Словянський заголовок сеї книги: Катихисіє малыи или сокращенное православное и сповѣданіе греческаго закона соборной и апостолской церкви восточной, во употребленіе неунітскія, славено-иллиричскія и молдавскія юности, иже от святаго неунітскаго епископскаго Синода въ Карловцѣ 1774. лѣта потвержденъ, Нынѣже съ дозволеніемъ высоко-славнаго правленія земли чрезъ высочайшій губерніалный декретъ от 17. септемвря 1802. года Про 27111. стараніемъ консисторіи к. к. Буковины и справленъ, и на земскій языкъ преведенъ, и в ново печати преданъ, в Типографіи Петра Екарда в Черновцахъ 1804. лѣта. Цікава річ, що в нібито рускім тексті сто-

уюди. Тільки одна Ірландія становить сумний виняток, бо она безнастанно тернить голод та убожество і зменшаєсь населення. Підчас вашого панованя в Ірландії відобрали їй конституційну свободу, надали їй віце-короля, котрий ядять нею як диктатор. Ірландські політичні переступники карають ся по в'язницях а в наслідок того всею панує в Ірландії нужда і глухе подражнене. Положене Ірландії змінити ся на ліпше тільки в тім випадку, коли нададуть їй самостійне правительство. Палата, розуміє ся, відкинула се внесенне а Ірландії дали вираз своєму невдоволеню різними демонстраціями підчас ювілейного обходу. Про ті демонстрації ми доносили в телеграмах.

Нещасте на залізници.

З Падик надійшли дальші вісти: Окрім пасажирів третьої класи, що вийшли ціло з катастрофи завдяки кондукторови Винницькому, котрий в останній хвили мав стільки притомности духа, що відчепив задні п'ять вагонів, уратували ся з між пасажирів другої класи ті особи, що ми їх подали вчера.

Ми постарали ся о автентичні вісти з місця нещастя і одержали сьогодні з рана таку телеграму: „Про погибших, пропавших і ранених довідуємо ся з урядового жерела, що найшли умерлих: вдовицю по полковнику Емілію Одольську з Станіслава, машиністу Цайгера, старшого кондуктора Зембіцко, поштового кондуктора Влоциньского, поштового слугу Дякова і купця Адольфа Магера. Не віднайдено до вчера в полудне: полкового лікаря Франца Цайлера, залізничного слугу Крейчого, поштового контролера Рудницького і одну паню зі Станіслава. Тяжко ранені поштової офіціал Едмунд Гнедінгер і кондуктор Яків Шаліх. Легко ранені слюсар Андрій Добосевич, Щасний Левенштайн, Двоїра Ліхтіг, Бронислава Темницька, надпоручник жандармерії Зенон Шольгінеа і его жінка, Станіслава Бороневка, Елена Котович, Самуїл Шварц, Гершко Мілер і Леонід Думянев“. Завдяки відвазі кондуктора III. класи Винницького, котрий з параженом власного життя відчепив вагони третьої класи і так занобіг тому, щоб і ті вагони не впали у воду, виратували ся з нещастя подорожні третьої класи. Головна вина за те нещасте спадає на майстра шляху, котрий після залізничних приписів має шлях контролювати докладно, а очевидно коли грозить яке нещасте в наслідок зливи і повені, повинен свою старанність подвоїти. Довідуємо

Уть „славено-иллирическа“ супроти німецького „slavisch“ а волоского „славєни“; цікаве і то, що правительтво вимагало від консисторії перекладу сего катехизму „in die Landessprache.“ а консисторія дає Русинам катехизм в мові церковній.¹⁾ На самім кінці сего катехизму на стр. 319 читаємо вже лиш по волоски таке: „Ачест деизноавь тшпарит катехисис сау тьльмчит ши сау д'ароесит прин Стефан Аотанасіевичи ятяюд славенеск ши молдованеск Канцлиет ал коністоріумудуй к. к. Буковиній — отже Аотанасіевичи, перший словянський і волоский канцеліет консисторії переклав сей катехизм на волоске, а сербізми першого виданя заступив церковнословенщиною.

(Дальше буде).

¹⁾ Повторило ся тут те саме, що було в Галичині. Порівнай мою розправу „Нова руска Школа“ в випуску I-ім „Рускої Школи“ (Чернівці 1888) стр. 5. Як мало відповідав той „земский язык“ потребам, бачимо із записки на окладниці примірника сего катехизму, що є в моїх руках, де незнаний автор вимислив собі, що Бог сотворив кожного дня, і притім пр. до слова „птицы“ додає в ескобках „птахе“, уживає таких форм, як „розказау“ „назвав“, „благословев“ і т. д.

ся також, що після залізничної уставы урядники руху мають обовязок, підчас зливи і хмароломів не пустити поїзд з місця, отже в с'ім випадку повинен був урядник руху в Коломиї здержати поїзд в Коломиї. Строге слідство, яке вже заряджено, викаже певно, хто провинив ся в с'ім випадку і так неосторожно обійшов ся з житем подорожних.

Сьогодні привезли до Чернівців погибшу вдову по станіславівським полковнику Емілію Одольську і похоронено серед великого натовпу людей.

Додатково телеграфують нам, що тяжко ранений поштової офіціал Гнедінгер вже помер в шпиталі.

На місце нещастя виїхали були по два ратушні потяги зі Станіслава і з Коломиї і один з Чернівців. Зіехала також судова комісія. Намісник Галичини князь Санґушко також прибув там а з Перемишля доносять, що архикнязь Фердинанд виїхав звідтам курерским потягом до Коломиї. — Міст де стала ся страшна пригода був довгий на півосьма метра, опертий на сильних двох підмурованях. Але напір води був величезний, бо через хмаролом, що навістив сеї ночі тамошні околиці, піднесла ся булавода на шість метрів в гору. Подорожні вчорашних поспішних поїздів мусіли пересідати ся разом з річами через провізоричну кладку на мості, а особові поїзди ходили тільки до Коломиї і до Коршова. Від нині мають вже всі поїзди ходити правильно.

НОВИНИ.

Чернівці, дня 29. червня 1897.

Важне для родичів! Пригадуємо ще раз, що в низшій гімназії в Чернівцях відбудуть ся приватні іспити за 2 курс теперішнього шкільного року дня 13. і 14. липня. Найдальше до полудня 13. липня треба вказати ся потвердженням оплат чесного і іспитової такси (12 зр.) Іспити зачнуть ся 13. липня о год. 8. рано. — Випси до прийнятя до першої рускої класи на слідуєчий рік шкільний відбудуть ся на днях 15. 16. і 17. липня межі 8. а 10. год. перед полуднем в салі редіції. Родичи або їх заступники мають привезти учеників зі собою, предложити метрику і послідне свідонство шкільне та зложити висового 3 зр. 60 кр. Іспити вступні відбудуть ся в згаданих днях, письмєнні від 10. до 1. год. перед полуднем, устні від 3. до 6. години по полудни. Вислід іспиту оповістять зараз по 6 год. кожного дня. Близши услівя прийнятя будуть оповіщені на чорній таблиці. Родичів упрашає ся, щоби підчас іспитів не перебували в заведеню. Для публичних учеників сеї гімназії кінчить ся курс дня 15. липня розданем свідонств.

Ряси і колпаки дістануть судії і адвокати з початком 1898 року, коли впровадять нову процедуру цивільну. Ряси будуть чорні з синими вилогами а колпаки також чорні.

Новий закон про заробковий податок накладає новий податок на всіх, що мають занате з котрого пливе для них заробок. Сей закон робить богато винятків що до тих, котрі вже на иньшій підставі оподатковані. І так між иньшим увільнені від нового податку всі урядники і слуги чи то державні, чи приватні а при сільським господарстві не підлягають тому податкови такі побічні заробітки, що не приносять річно більше як 50 зр. доходу.

З рук до рук. Як лихварі-жиди подають собі темного мужика з рук до рук, щоби виссати з него послідну каплю крови, показує такий випадок. Один господар коло Перемишля позичив у Маєра Шторха, купця в Перемишля 50 зр. щоби докупити коня, але дістав від жида тільки готівкою 38 зр., бо Шторх відтрусив собі проценту за півроку з гори 12 зр. а то: 7 зр. проценту а 5 зр. за „вигоду“, що позичив. По півроку не міг довжник заплатити всего довгу, бо мусів заспокоїти ще давнішого віртеля Лейбу Зоненштраля, властителя філь-

в арку в своїм селі, котрому винен був 40 зр. Услужний Шторх позичив господареві других 50 зр. і казав написати собі один вексель на 100 зр., платний за півроку. Але довжник знов не виплатив цілих 50 зр., тільки відтрусив собі 14 зр. проценту за півроку з гори, 10 зр. за „вигоду“ і виплатив готівкою тільки 26 зр. Надто дістав жид від довжника 5 цигар за 40 кр., гуску за 1 зр. 20 кр. і курку за 80 кр. — все те за „вигоду“. Минув піврік і обдурений господар знов не мав чим заплатити лихваревго довгу. Шторх зробив ему знов „вигоду“. Ото порадив взяти позичку у Зоненштраля на 200 зр. У нотаря підписали скрипт довжний а в дома Зоненталь відтягнув собі на заспокоєне части свого довгу 23 зр. а Шторх взяв 100 зр. яко заплату довгу, 20 зр. за процент за рік (на котрий вже стягнув раз з гори 26 зр.), 20 зр. „за вигоду“, 10 зр. за кошта подорожи і 10 зр. за кошта скрипту, та ще казав заплатити блякет вексельовий за 20 кр. і почастунок за 28 кр. — і з 200 зр. виплатили темному мужикови 6 зр. 52 кр. готівкою. Отже за рік за взятих разом 70 зр. 52 кр. зробив ся мужик винен 200 зр. і був ще вдячний жидови за „вигоду“. Зоненталь заінтабулював ся на поєлість мужика та перепровадив езекуцію і ліцитацію. Господарство ліцитували за 656 зр. а его набув той самий купець Маєр Шторх з Перемишля. Мужик пішов з торбами разом з жінкою і чотирма дітьми, а жид тепер має де вислати свою жидівку і бахурів „на сьвіже повітре“. В тій справі веде ся тепер слідство і цей суд не допустить до такого розбою.

Запомогове Товариство для убогих учеників низшої гімназії в Чернівцях відбуло свої збори дня 20. червня і вибрало на голову товариства директора Вінкентія Фаветмана, на заступника голови радника краевого правительства Вільгельма Помпе, на писаря і скарбника проф. Писифа Бігнера. До виділу увійшли дві пані, що заслужили ся коло товариства збиранем складок і притяганем членів. Товариство зібрало до тепер суму 1724 корон 36 сотиків по части з добровільних жертв, по части з вкладок членів. Видатків було 127-68 корон а майже цілу рєшту 1561-48 корон вложено до буковинської шадниці, щоби нарік з нагоди ювілею цїсарского установити стипендію. Надто розпоряджає товариство бібліотекою шкільних книжок для убогих учеників з 203 томів, з котрих було розжичених між учениками 128 книжок. Вкладка не велика, бо тільки 2 корони на рік, тож улєкшений кождому приступ до того гуманітарного товариства. Желаето емоу як найліпшого розвою, а що при низшій гімназії придучені і рускі паралельні класи, і наші ученики будуть могли також користати з добродійств того товариства то заохочуємо земляків підперати по силам високу ціль молодого, запомогового товариства.

Черніївський процес за вибори в Станіславові закінчив ся тим, що судії присяжні заперечили вину обжалованих і трибунал увільнив всіх 25 „бунтівників“. Увільнені Чернівці розілакали ся з радости і жалю і дякували присяжним судям та оборонцям, цілуючи їх по руках. Крім одного убитого, є кількох ранених, що до кінця життя будуть носили на собі сліди сумної події в Чернівці; они були і обжаловані та пересідали три місяці у слідчій в'язниці, стратили весну і перейшли всі муки судової розправи. Тож легко зрозуміти їх радість з увільняючого вирок.

Руси зійшло ся і зіхало ся на кєнець розправи видимо-невидимо. Явили ся в сали також майже всі юристи не-Русини. Через цілий час розправи председатель-радник Туртельтавб держав ся з знаменитим тактом. По розправі удали ся обжаловані з родинами перед господу оборонців. Тут в імени їх виступив з подякою Писиф Гурик, а в імени оборонців відповідав др. Олесницький. Відтак Русини місцеві і приїзжі заімпровізували в честь оборонців комерс. По поважній часті комерсу наступила часть весела з незрівнаними рапсодиями д-рів Олесницького і Чайковського; в проміжи йшли пієсні кругові, а по части імпровізовані...

Телеграми „Буковини“.

З дня 29-го червня 1897 року.

Атени. Турецкі війська заняли деякі місцевості на сході гір Аграф, і через те відтяли би зовсім відворот Грекам в випадку, колиб хотіли наново робити якісь військові кроки.

Канеа. Прийшло до завзятої борби межі Сфакіотами а башибожуками. Турки переступили кордон і се було причиною битви. Упало 12 Турків а 10 ранених. Які втрати мали повстанці не знати. Турки вирушили були в силі 1200 людей на твердиню Канлі, віддалену о три години дороги від Кандії. Напад виконали ночью, однак він не повів ся їм.

Пам'ятайте на Народний Дім
в Чернівцях!

В КОЖДІЙ РУСЬКІЙ ХАТІ І ШКОЛІ повинна находити ся Народописна карта

українсько-руського народу,

владжена д-ром Гр. Величком, видана товариством „Просвіта“, а виконана в літографічній закладі Андрія Андрейчина у Львові.

Книгарська ціна карти, наклеєної вже на полотні, виносить 3 зр. 50 кр., а для членів „Просвіти“ і передплатників „Зорі“ 2 зр. 50 кр., з рекомендованою пересилкою 3 зр.

Купити можна в „Просвіті“ у Львові, ринок ч. 10.

Наклад невеликий; купуйте чимскорше!

„Дністер“

товариство взаїмних обезпечень
у Львові в домі „Просвіти“ Ринок 10.

перше і одинокє руске товариство асекураційне, обезпечає будинки, скот, господарські знаряди, збіжжє в зерні і соломі, сіно в стогах і будинках против шкідливих вогнів за можливо найнижшою оплатою.

Дністер розпочав пятий рік своєї діяльності. Фонди „Дністра“ після закінчень рахункових з днем 31-го грудня 1896 виносять: фонд основний 50.000 зр., фонд резервовий 54731 зр. 04 кр., резерва премій 34737 зр. 03 кр., разом 139468 зр. 07 кр.

Шкоди ліквідують ся і виплачує ся сейчас по пожарі. В 4-х літах виплатив „Дністер“ 1176 відшкодовань в сумі 309.147 зр. 69 кр.

На жите можна обезпечити ся через „Дністер“, після всіх можливих комбінацій в товаристві взаїмних обезпечень в Кракові, котре дає як найкористнійші услівя і видає поліси і квіти в руській язичі.

Зголошення о уділені агенції в місцевостях, де „Дністер“ не є заступлений, приймають ся.

ДРУКАРНЯ „РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях.

Перша на Буковині

РУСКА ДРУКАРНЯ

в Народнім Домі

при улиці Петровича ч. 2.

приймає всякі роботи друкарські в мовах руській, польській і німецькій.

ДОБІР БУКВ ВЕЛИКИЙ.

Роботи виконує ся скоро, солідно і дешево.

Русини! удавайте ся з роботами до своєї руської друкарні!

Хто хоче мати
добру і дешево
МАШИНУ до ШИТЯ,

най удасть ся до мене, то певно не пожалує. Нові продаю дешевше як всюди, а употреблені, ще добре удержані почавши від 20 зр. і то за готові гроші і на виплат. Хто купить у мене нову чи стару машину, за реперацию не потребує журити ся, бо я роблю туою безплатно через цілий рік.

Русини, удавайте ся до мене, бо я також Русин і обслужу Вас по братньому

З поважанем

В. Данилевич,
машиніст у бровари Штайнера в Чернівцях, при ул. залізничній (Bahnhofstrasse) ч. 26.

Для панів учителів!
INSPECTIONSBERICHT,
Jahresausweis
і Шкільні повідомленя
(Schulnachrichten)
є на складі
в друкарні „Руської Ради.“
Просимо о замовленя.

ПОЇЗДИ ЗЕЛІЗНИЦЬ

від дня 1-го мая 1897 після часу середно-європейского.

відходять з Чернівців						приходять до Чернівців						
до Неполоківців, Снятина, Львова, Відня	819	854	1232	404	1025	з Відня, Львова, Снятина, Неполоківців	1128	320	737	811	610	
до Глібоки, Гадікфальви, Гатни, Іцкан і Бурдуженів	1148	351	832	—	635	з Бурдуженів, Іцкан, Гатни, Гадікфальви, Глібокої	—	809	1212	350	1000	
до Садагури, Бояна, Новоселиці	645	430	—	—	—	з Новоселиці, Бояна, Садагури	—	1113	950	—	—	
з Глібоки						до Глібоки						
до Карапчава, Сторожинця, Бергомету, Межибродів	814	535	—	—	—	з Межибродів, Бергомету, Сторожинця, Карапчава	635	1037	800	—	—	
Перший поїзд іде на шляху Бергомет, Межибродів від 1-до марта до 3-го вересня що вівторка і п'ятниці.						Перший поїзд іде на шляху Бергомет Карапчів тільки в понеділок; другий поїзд на шляху Бергомет-Межибродів тільки від 1. липня до 31. вересня що понеділка і четверга; третій поїзд не іде в понеділок.						
з Гадікфальви						до Гадікфальви						
до Радівців	610	1003	228	612	805	з Радівців	542	855	115	550	747	
з Гатни						до Гатни						
до Качики, Гурагумори, Вами і Кімполонгу	1010	201	—	—	—	з Кімполонгу, Вами, Гурагумори, Качики	1258	625	—	—	—	
з Іцкан						до Іцкан						
до Сучави	327	630	1009	216	718	зі Сучави	442	842	130	630	837	
з Вами						до Вами						
до Рус-Молдавиці	346	647	913	1132	250	з Рус-Молдавиці	842	1259	204	322	545	905
Поїзди ідуть від часу до часу. Розвідати можна на станциях Вами, Драгоша і обох Молдавицях.						Поїзди ходять від часу до часу. Розвідатись можна на станциях Вами, Драгоші і обох Молдавицях.						
з Карапчава						до Карапчава						
до Чудина н. С.	854	1007	615	—	—	з Чудина н. С.	555	555	—	—	—	
Перший поїзд іде що понеділка, другий з винятком понеділка, нічний кожної днини.						Перший поїзд іде що понеділка, другий з винятком понеділка.						

□ поїзди поспішні; * поїзди особові; без знаку поїзди мішані. Час середно європейський іде о 46-мінут пізнійше від черновецького часу; нічний час рахує ся від 6 год. вечером до 5 год. 59 мин. рано і зазначає ся підчеркне нем минут.

Видає товариство „Руська Рада“ в Чернівцях.

З друкарні „Руської Ради“ в Чернівцях під зарядом Івана Хромовського.

За редакцію відповідає Осип Маковей.